

Maláčová: Chci referendum proti pěti procentům HDP na obranu

18.9.2025 - | Česká strana sociálně demokratická

Levice zase musí být ve Sněmovně. Podle šéfky Sociální demokracie Jany Maláčové je nutné, aby v dolní komoře Parlamentu opět zaznívaly obavy obyčejných lidí. Bývalá ministryně práce slibuje 13. důchod nebo výplaty vyšší o 10 tisíc korun. Vztít na to chce mimo jiné sektorovou daň pro velké nadnárodní firmy.

Proč je to důležité: Pro Maláčovou a SOCDEM může být spojení se Stačilo! poslední možností, jak by se mohla kdysi velká strana opět vrátit do Sněmovny. Totéž ale platí i obráceně pro komunisty.

Ve vašich programových prioritách je heslo „Bydlení je naše zbrojení“. Jak chcete zajistit dostupné bydlení a vídeňský model, který se budoval sto let?

Lepší začít pozdě než nikdy. Ukazuje se, že když se bydlení přenechá jen trhu, akorát vznikne nedostatek, který extrémně šroubuje ceny nahoru. Máme nejvyšší – přepočteno na kupní sílu – ceny vlastnických nemovitostí i nájmu. A takhle to už dál nejde. Pětina domácností se podle PAQ Research propadá do chudoby i kvůli vysokým cenám bydlení. A také se nám to propisuje do poklesu porodnosti.

Takže už nejde jen o současnou situaci obyvatelstva, ale zaděláváme si na pořádně výbušný koktejl. Bydlení musí zlevnit, je to naprostá priorita, a tomu má odpovídat i systém. My jsme se rozhlédli po Evropě a kdo má lepší situaci? Odpověď je Vídeň, kde jsme se byli podívat.

To je známý fakt, ale...

Hned se k tomu dostanu. Potřebujeme, aby stát začal stavět. V programu máme – kromě toho, že je potřeba získat pozemky – že chceme vyvinout vlastní stavební kapacity. Říkáme tomu stavební holding a budou na to potřeba finance.

Máme čtyři zdroje financování. Zaprvé levné úvěry od Evropské investiční banky, dělá se to tak u dopravy, tak proč ne u bydlení. Splácet se to bude placeným nájmem. Chceme také zavést sektorovou daň, kterou budeme financovat asi 17 miliard z těch 80 miliard, které do toho dáme. Chceme danit cizince, kteří skupují nemovitosti ve velkém a nebydlí v nich. A postupně tím, jak budeme nahrazovat levnými nájemními byty dávky na bydlení, budeme šetřit i na dávkách. Ročně chceme dávat jedno procento HDP do výstavby bydlení.

Stát má být jeden z dalších aktérů, nemá nahradit soukromý trh, ale má zvýšit konkurenci. A chceme také podporovat, aby stavěly obce a stavební družstva. Ano, Vídeň má 130 let náskok, ale někdy začít musíme.

Kde chcete vzít parcely? Když se podíváme po Praze, tady zase tolik možností není. A v dalších velkých městech je to podobné.

Bude se muset využít každá volná skulinka. Když se mrknete, jaký majetek má Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, tak se jedná o jednotlivé parcely nebo rozpadlé domy. Asi to už nebude tak, že se budou na zelené louce budovat velká sídliště, i když to je taky správný postup, ale využije se prostě každý metr čtvereční.

Pro koho takové bydlení má být?

Pro mladé rodiny s dětmi a lidi, kteří chtějí zakládat rodinu, potřebné profese od hasičů, policistů, zdravotníků po pečovatelky nebo přepážkové úředníky. A samozřejmě nejvíc jsou chudobou ohroženi osamělí senioři a samoživitelky.

Slibujete třináctý důchod, výplaty vyšší o 10 tisíc korun pro státní zaměstnance...

Pro všechny, protože co se týká úrovně mezd, jsme pětinu pod tím, co odpovídá výkonu české ekonomiky.

Jste schopní zvednout platy, ale jak chcete zvednout mzdy v soukromém sektoru?

Stát má nástroje, jak zvednout mzdy. Prvním je minimální mzda, kterou chceme každý rok zvedat o tři tisíce. Tím pádem bude muset tempo držet i soukromý sektor. Tato vláda nejvíce ožebračila zaměstnance státu, ti byli té rekordní, skoro čtyřicetiprocentní kumulativní inflaci vystaveni úplně nejvíc. Víte, že pečovatelky v sociálních službách v Praze dostávají 34 tisíc? Přepážkové úřednice 32 tisíc hrubého?

Byla jsem šokovaná, když se pan ministr financí Stanjura na dotaz moderátorky v debatě na Primě začal smát. Jemu je úplně jedno, jak se lidem žije, že nemůžou uživit rodiny. Když se moderátorka ptala, co se stane, když začnou lidé hromadně od státu odcházet, tak řekl, že to je přirozený úbytek. Tak bych chtěla vědět, co budeme dělat, když se pečovatelky rozhodnou jít dělat prodavačky, školníci půjdou do fabrik. Tahle arogance, drzost a ignorace problémů lidí, kteří tvrdě pracují a vydělávají 25 čistého, už musí skončit.

Když říkáte, že to je ožebračení vládou, tak je tady argument, že nástroje pro boj s inflací má Česká národní banka. Jak by tedy Jana Maláčová bojovala s kumulativní inflací?

Zvláštní je, že když inflace rostla, Petr Fiala říkal, že za to může ČNB. Když tempo růstu inflace klesalo, tak se pan premiér chlubil, že to je jeho zásluha. Jako vláda máte dva nástroje: zákon o cenách, který tady máme 35 let a vláda ho nevyužila. Doporučuji se na něj podívat a oprášit ho.

Pak je tu antimonopolní úřad, který má fungovat. Nedělá to, pan předseda (*Petr Mlsna, pozn. red.*) má postavení, plat a výhody ministra a na všechno odpovídá, že se s tím nedá nic dělat. Takže tam je něco špatně. Když začaly růst ceny másla, tak po dvou měsících se pan Mlsna probudil a řekl, že zahájí kontroly, které skončí v březnu. A v březnu řekl, že problém pominul. Takže potřebujeme, aby v Česku fungovala hospodářská soutěž. To je úkol pana Mlsny, a když to nezvládá, tak musí být vyměněn.

Pan Mlsna je v čele úřadu déle než čtyři roky.

Určitě.

Tedy i za vaší vlády. Tehdy fungoval?

Za naší vlády nebyla tak obrovská inflace.

Antimonopolní úřad má pořád stejné vedení, takže se nedostatky podle vás ukázaly až během vysoké inflace?

V krizi neobstál.

Slibujete nižší daně pro pracující. Jak to chcete udělat?

Valorizovat daňový bonus. V Česku se o tom diskutuje tři roky. Všichni ekonomové říkají, že situace – čím méně vyděláváte, tím více platíte na daních – je evropský unikát. My tomu chceme udělat přítrž. Jak to, že když vyděláváte nad 120 tisíc, tak vám daně i sociální a zdravotní klesají? A když vyděláváte minimální mzdu, tak platíte proporcionálně víc?

Chcete progresivní zdanění?

Mluvím o valorizaci daňového bonusu. Česko má v tuto chvíli v podstatě degresivní zdanění. To je absurdní. Začneme tím, že ulevíme lidem s nejnižšími příjmy.

Pak ještě chcete elektřinu za hubičku. To znamená, že chcete jít také cestou zestátnění ČEZ?

Zestátnění ČEZ, tedy výkup minoritních vlastníků, a chceme, aby se regulovaly ceny energií, jak tomu bylo do roku 2007. Stačí, aby Energetický regulační úřad, to je takový bráška antimonopolního úřadu – my máme spoustu úřadů, které nefungují – začal fungovat ve prospěch občanů.

Když říkáte, že máme spoustu úřadů, které nefungují, budete chtít zeštíhlit stát?

Domnívám se, že kromě institucí, které jsem vyjmenovala, tak skutečně občan je pán. A musí skončit to, že například úředníci jako pan Foltýn (*šéf strategické komunikace při Úřadu vlády – pozn. red.*) občany uráží. Nesmí je nazývat sviněmi a zombíky za to, že mají jiný názor.

To je pan Foltýn, nicméně plat jednoho úředníka stát nespasí...

To jsem neřekla.

Ale já se ptám, jestli a kde chcete zeštíhlit stát?

Chci, aby lidé, kteří jsou placeni státem, dělali svou práci a sloužili daňovým poplatníkům. A na případu Energetického regulačního úřadu a antimonopolního úřadu jsem vám prokázala, že to tak za této vlády není. Spíš si myslím, že je velká část zaměstnanců státu mizerně placená. Je naprosto nepřijatelné, aby policisté začínali na 30 tisících. Jak mají v téhle situaci žít rodiny nebo je vůbec zakládat? Nebo aby paní na úřadu práce na přepážce, jež obsluhuje 60 klientů, které tahle vláda vyrobila nezvládnutou inflací, měla 32 hrubého.

Zatím jsme se bavili o výdajové stránce, co ta příjmová? Kde na to všechno vezmete?

Ekonomický program hnutí Stačilo! zpracovala Ilona Švihlíková, nejvýznamnější česká makroekonomka. Ta odhaduje, že ve výběru daní přes tzv. vnitropodnikové neboli transferové ceny a v odlivu dividend z naší země je zhruba 600 miliard korun. To znamená: lepší výběr daní, kde musí finanční úřady dohlížet na to, aby si mateřské společnosti nestahovaly z naší země tak obrovské částky.

Zahraniční kapitál je u nás vítán, ale musí se chovat jako doma, musí tady platit daně. Tam vidíme hlavní úkol pro finanční úřady. A druhá věc: velké nadnárodní korporace musí být lépe zdaněny, potřebujeme sektorovou daň.

Máte propočty u sektorové daně, jak vysoká by měla být a kolik by mohla přinést do státního rozpočtu?

Důležité je spíš se bavit o tom, aby to nedopadlo tak, jako když tahle vláda nastavila daň z mimořádných zisků. Pan ministr financí (*Zbyněk Stanjura – pozn. red.*) počítal se sto miliardami, nakonec to bylo 40 miliard od ČEZu a teď nebude vůbec nic. Takže důležité jsou parametry, aby to fungovalo.

Které velké nadnárodní firmy by měly být takto zdaněny?

Bavíme se zejména o bankách, velkých pojišťovnách, telekomunikacích, energetice, zbrojním průmyslu a obchodních řetězcích.

Podporujete zákon o všeobecném referendu. O jakých otázkách se v něm má hlasovat?

My ho podporujeme jako Sociální demokracie dlouhodobě. Za posledních 35 let jsme ho zkusili prosadit devětkrát. Před volbami politici lidem slibují hory doly, aby po volbách kompletně obrátili a všechny sliby porušili. Navíc žádný skandál většinou vládu nepoloží, viz korupční aféry Dozimetr, Kampelička, praní špinavých bitcoinů.

Já bych chtěla, aby když lidé mají pocit, že se jim politika vymyká z rukou a už o ničem nerozhodují, tak aby se posílila přímá demokracie. Proto podporujeme zákon o všeobecném referendu a chceme ho včetně mezinárodních otázek. A chci, pokud se nám podaří takový zákon prosadit, jako první vyvolat referendum proti pěti procentům HDP (*navýšení výdajů na obranu podle závazku dojednaném zeměmi NATO – pozn. red.*).

Neodpověděla jste mi, jakých otázek se má týkat.

Všech, včetně zahraničních.

Takže v referendu se bude rozhodovat i o státnímu rozpočtu a podobně?

Zákon o referendu má většina zemí EU. Vždycky závisí na nastavení kvóra, kolik lidí může vyvolat referendum. To je jedno kritérium. Pak je velmi důležité, za jakých předpokladů budu referendum platit, tedy kolik lidí se referenda účastní. A protože je to ústavní zákon a musí projít oběma komorami Parlamentu, jsme ochotni diskutovat, protože nám jde o to, aby to šlo i v těch mezinárodních otázkách. A k vašemu dotazu: Nepodceňujte občany. Já si myslím, že lidé nejsou hloupí.

Nikoho nepodceňuji, jen se ptám, o jakých otázkách se má rozhodovat v referendu.

My chceme, aby se rozhodovalo i v zahraničních otázkách. A myslím si, že když tady bude probíhat seriózní politická diskuse, tak lidé nebudou chtít hlasovat pro nějaké nesmysly. Mám pocit, že se tady neustále zesměšňují občané, a to je podle mě nepřípustné. Občané prostě jen chtějí, aby stát fungoval.

Ptám se na to, jestli tady nebude další nástroj, který může zablokovat vládnutí i třeba možné vaší vládě. Třeba přijdete s návrhem na mimořádnou valorizaci důchodů, bude o tom referendum, protože ho někdo vyvolá, a neprojde to.

To si myslím, že určitě projde.

To je hypotetický příklad.

České důchody jsou tak strašně ostudné, že tohle určitě projde, to se nemusíte bát.

Bude to předmětem politického boje, který se rozšíří ještě na další skupinu.

Už jsem zmiňovala, že referendum má většina zemí EU a klíčová budou kritéria, aby to fungovalo. Já se názoru občanů nebojím.

A co bude dělat vláda, pokud jí lidé zablokují možnost vládnout?

Na Slovensku byla doteď tři referenda a ani jedno nebylo platné, protože se ho účastnilo málo lidí. Takže cílem je v odborné diskusi nastavit taková kritéria, aby o zásadních věcech rozhodovali občané. Cílem není blokovat politický provoz, ale posílit demokracii. A druhá věc, aby skutečně mohli zastavit věci, které zničí tuhle zemi, jako je pět procent HDP na obranu. Protože to vláda udělala proti vůli 91 procent občanů.

A já se znovu ptám, co bude vláda dělat, pakliže jí občané referendem znemožní vládnout.

Když bude referendum dobře nastavené, tak se to nestane.

Jak má být referendum nastavené?

Já si myslím, že je to o kvóru a o procentu lidí, kteří se zúčastní.

Jaké má být kvórum? Co je za vás ideální?

My v tuhle chvíli pracujeme se 100 tisíci lidmi. Například sehnat 50 tisíc lidí na prezidentskou kandidaturu není žádná legrace. A pak si myslíme, že by to mělo být podle účasti. Na Slovensku je 30 procent. Ale to je k diskusi, je to ústavní zákon. My chceme zapojit lidi do rozhodování o budoucnosti země, protože politika je tak strašně vychýlená z normálního stavu, že lidé mají pocit, že o ničem nerozhodují. Přestávají věřit demokracii a současnému systému.

Vypadá to, že ANO vyhraje volby. Pokud se Stačilo! dostane do Sněmovny a mohlo by tak být koaličním partnerem Andreje Babiše, uvažujete, že byste se vrátila na ministerstvo práce?

O tom v tuhle chvíli vůbec neuvažuji. Důležité je, aby byla levice zase ve Sněmovně a zaznívaly tam starosti a obavy běžných lidí. A když koukám na výzkumy veřejného mínění, tak Stačilo! ve Sněmovně je záruka toho, že tahle vláda definitivně skončí.

Umíte si představit, že byste znovu spolupracovala s Andrejem Babišem?

V tuto chvíli to neřeším. Hlavním cílem je porazit tuto vládu ve volbách.

Kandidujete v Praze, kde bude pro Stačilo! asi nejtěžší uspět. Počítáte s tím, že vy sama se do Sněmovny nedostanete?

Vím, že to je nejtěžší region. Jsem si toho vědoma, nic nepodceňuji. V politice nikdy nevíte ani dne, ani hodiny.

Co bude pro Sociální demokracii úspěch?

Když jsem přebírala Sociální demokracii – a já jsem nechtěla kandidovat na předsedkyni – tak jsem kolegům a kolegyním narovinu říkala, že situace došla po třech prohraných volbách Michala Šmardy tak daleko, že sami nemáme šanci. Protože Michal Šmarda se svými místopředsedy tři roky hospodářské krize, omlouvám se za ten výraz, proflákal.

Navíc čelíme strachu z propadlého hlasu. A proto jsem od začátku mluvila o spojení levicových sil a říkala, že úspěch bude, když alespoň někdo z nás bude mít mandát, protože ve Sněmovně se rozhoduje o budoucnosti země a Sociální demokracie nesmí být zase mimo.

Takže i jedno křeslo je úspěch.

I jedno křeslo by byl nárůst o sto procent.

Kampaň je náročná a vyhrocená. Jak se cítíte?

Politika mě baví a naplňuje. Nemoc беру velmi vážně. Kompletně jsem změnila životní styl, velmi o sebe pečuji, hodně odpočívám a cítím se velmi dobře.

<https://socdem.cz/akt-aktuality/malacova-chci-referendum-proti-peti-procentum-hdp-na-obranu>